

2021-02-02 Reviderad biblioteksplan Marks kommun 2021–2024

Biblioteksplan 2021–2024

1. Inledning

Biblioteksplanen ska relatera till övergripande styrdokument, politiska mål och allmänna riktlinjer för biblioteksverksamheten såsom regional biblioteksplan, regional kulturplan och kulturplan för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund.

1.1 Biblioteksplanen lever via verksamhetsplaner, investeringsplaner och övriga handlingsplaner

Den årliga verksamhetsplanen med uppföljande verksamhetsberättelse blir ett instrument att följa biblioteksplanens intentioner. Vid årliga investeringsplaner bör biblioteksplanen läsas och gås igenom samt de olika styrdokument, som ligger till grund för biblioteksplanen. Olika handlingsplaner, som till exempel för skolbibliotek och mediainköp, ska likaså följa biblioteksplanens intentioner.

1.2 Bibliotekslagen

Bibliotekslagen, SFS 2013:801, trädde i kraft 1 januari 2014. Enligt § 17 ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Bibliotekslagen ställer krav på kommunernas biblioteksverksamhet bland annat avseende läsfrämjande, läsförståelse, satsningar på media för olika nationaliteter och minoriteter. Vidare betonas yttrandefrihet, tillgänglighet och bibliotekens viktiga position som centrum för demokratin. Bibliotekens betydelse för att främja litteraturens ställning lyfts fram. Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de prioriterade grupperna *personer med funktionsvariation, personer med annat modersmål än svenska samt nationella minoriteter*. Folkbiblioteken har också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Vid folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till medier oavsett publiceringsform, det vill säga oavsett om den tillhandahålls i fysisk form eller digitalt som till exempel e-böcker eller strömmande film. Folkbiblioteken ska främja kunskapen om informationsteknik för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Ansvarsfördelningen mellan olika biblioteks huvudmän tydliggörs. Folkbiblioteken ska vara ett kommunalt ansvar.

1.3 Barnkonventionen har blivit lag

FN:s konvention om barnets rättigheter blev lag i Sverige 1 januari 2020. Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Det finns 54 artiklar, som slår fast vilka rättigheter barn skall ha. Enligt barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut och åtgärder som rör barn. Bibliotek Mark gör därför en barnkonsekvensanalys inför alla barnrelaterade beslut och åtgärder. Barns och ungas egna röster fångas upp via referensgrupper inför stora beslut. Bibliotekspersonalen har utbildats i barnrättsfrågor. En särskild grupp med representanter från folkbibliotek, skolbibliotek, kulturskola, museum och allmänskultur i Mark har skapats för att säkerställa att arbetet med barnrättsfrågor implementeras i verksamheten. Frågor som är centrala i arbetet med barnkonventionen är bemötande, tillgänglighet och delaktighet.

1.4 Grunduppdrag från fullmäktige i Marks kommun:

Kultur- och fritidsnämnden ska

- bedriva biblioteksverksamhet, med särskild inriktning på barn och unga.
- biblioteket ska förmedla litteratur, främja läsning och vara ett stöd för olika former av utbildning.
- biblioteket ska bidra till informationsförmedling och informationsvärdering till enskilda och grupper i olika delar av samhället, samt arbeta med utställningar och programverksamhet.

1.5 Inriktningsmål från kultur- och fritidsnämnden:

Biblioteket ska arbeta läsfrämjande.

2. Biblioteksplan för Marks kommun 2021–2024

Biblioteksverksamheten i Marks kommun omfattar såväl ansvarsområden inom folkbibliotek som skolbibliotek. Bibliotek Mark består av Kinna huvudbibliotek, Skene, Fritsla och Sätilla kombinerade folk- och skolbibliotek, Horreds bibliotek samt Bokbussen, det mobila biblioteket. Horreds bibliotek erbjuder meröppet utanför ordinarie öppettider.

Samtliga grundskolor i kommunen har tillgång till skolbibliotek med personal anställd av kultur- och fritidsnämnden med beställarbudget från barn- och utbildningsnämnden.

Marks gymnasiebibliotek tillhör barn- och utbildningsnämnden. Gymnasiebiblioteket ingår i samverkan med Bibliotek Mark kring databaskatalog, låneservice samt i delar av databasavtal. Bibliotek Mark ska verka för att finnas geografiskt i hela kommunen samt via gemensamma funktioner säkerställa kvalitet, likvärdighet, mångfald och tillgänglighet.

2.1 Biblioteket som öppen och demokratisk mötesplats

Biblioteken ska vara öppna, fria, neutrala och tillgängliga för alla. Biblioteksrummet ska vara inspirerande och inbjudande samt ha hög funktionalitet. Biblioteken ska spegla samhällsutvecklingen och verka för åsikts- och yttrandefrihet. Bibliotekens roll som arena för samtal, folkbildning och samhällsinformation är viktig. Medborgardialoger ger plats för delaktighet och interaktivitet. Biblioteken ska öppna dörren för samarbete med föreningsliv, bidra till eget skapande och möjliggöra kulturella upplevelser. Det goda bemötandet ska välkomna biblioteksbesökare med olika behov.

2.2 Biblioteket som kunskapsbank

Folkbiblioteken i Mark ska främja intresset för bildning, utbildning och forskning. Det lärande och folkbildande biblioteket ska främja sökandet efter kunskap samt vara ett stöd på alla utbildningsnivåer när det gäller informationsförmedling. Biblioteket vill främja det livslånga lärandet. Biblioteket ska följa utvecklingen i tiden och finnas som en kompetent och inspirerande resurs för att bidra till att människor utvecklas och får möjlighet att bli aktiva deltagare i samhället. Biblioteket kan spela en socialt utjämnande roll genom att visa vägen till ett vidgat kunskapsinhämtande och bred folkbildning.

2.3 Bibliotekets strategi för mediaförsörjning

Biblioteken i Mark ska tillhandahålla ett brett och variationsrikt och kvalitativt utbud av tryckta och digitala medier.

Biblioteken ska arbeta aktivt med exponering av inköpt media samt vägleda och informera kommuninvånarna.

Upprättade mediainköpsavtal ska följas upp kontinuerligt för att nå bästa effektivitet, inköpsstandard och leveranstider.

Mediaplan ska finnas för att nå bästa inköpspolicy och hög tillgänglighetsfaktor för att sprida inköpt media till alla i hela kommunen. Mediaplan bör följas upp årligen och ingå i verksamhetsplan/berättelse.

Ett fördjupat samarbete kring mediaplaner inom Boråsregionens bibliotekskluster kommer att aktualiseras under de kommande åren i samband med arbetet med ett gemensamt biblioteksdatasystem. Sedan tidigare finns ett etablerat samarbete inom Boråsregionen (samt Göteborg) kring fjärrlån.

2.4 Biblioteket som kulturarena

Biblioteken ska vara inspirerande och funktionsdugliga arenor och förmedlare av kulturella upplevelser såsom författarbesök, föreläsningar, utställningar, teater, film och musik. I biblioteket som kulturarena ska besökaren kunna lockas och utmanas av det som är okänt och kastas ut i en ny upplevelse och ett nytt möte. Biblioteket ska arbeta med marknadsföring av egna, lokala och regionala evenemang. Bibliotekens kulturarenor inbjuder kommuninvånarna till att vara skapande, aktiva och delaktiga. Detta kan exempelvis ske genom presentation av egna konsthantverk och utställningar, författarskap och föredrag.

2.5 Biblioteket mitt i samhället och världen

Biblioteket är en neutral mötesplats och kulturarena mitt i samhället och världen. Biblioteket ska ha blickar ut mot såväl den lokala som den globala omvärlden för att kunna möta både samtida och framtida behov. Kunskap, mellanmännsliga möten och samtal kan vara en väg in i det svenska samhället. Exempel på inkluderande aktiviteter är språkcafé och biblioteksguidningar i samarbete med SFI.

Samhällsproblem avspeglar sig inte sällan på biblioteket. Det är viktigt att arbeta för trygga och säkra miljöer som också är välkomnande mot alla. Biblioteket bör hitta många olika samarbetspartners för att finna vägen till den trygga och öppna mötesplatsen.

2.6 Biblioteket som läsfrämjare

Biblioteket ska inspirera till läsning och till möten med litteratur och författare. Litteraturutbudet ska vara aktuellt och visa på variation för att möta olika behov. Biblioteket ska arbeta för att sprida läslust. Detta bör ta sig uttryck såväl i bibliotekets egna lokaler som ute i samhället. Stor vikt bör läggas på att vidga läsningen i de prioriterade grupper som lyfts fram i bibliotekslagen. Bibliotekariens roll bör förstärkas som litteraturförmedlare och guide till värdefulla läsupplevelser. Biblioteket ska arbeta läsfrämjande bland barn och unga samt nå ut till föräldragrupper och övriga vuxna läsare. Bokcirklar och andra interaktiva läsfrämjande aktiviteter ska uppmuntras. Vägen till boken går ofta via en inspirerande kulturupplevelse, utställning eller samtal. Biblioteken bör därför arbeta läsfrämjande i samarbete med föreläsare, utställare och andra kulturarbetare.

Marks kommun och Västra Götalandsregionen har ett gemensamt uppdrag att arbeta för en jämlik hälsa genom främjande och förebyggande insatser tidigt i livet. I syfte att ytterligare utveckla det hälsofrämjande arbetet för barn och unga i Marks kommun har Marks kommun (genom samhällsutvecklingsenheten och biblioteksverksamheten), BVC Närhälsan Skene vårdcentral samt BVC Närhälsan Kinna vårdcentral sedan 2020 ett samarbete kring *Bokstart*, ett läsfrämjande projekt.

Bokstart är en nationell satsning som vänder sig till föräldrar och vuxna i små barns (0–3 år) närhet, med syfte att tidigt stimulera språkutveckling. Föräldrar uppmuntras att prata, läsa, sjunga, rimma och ramsa med barnet. På så sätt utvecklas barnets språk och läsintresse. Bokstart bygger på samverkan mellan folkbibliotek, barnhälsovård och förskola som alla har ett uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling.

2.7 Biblioteket som digital resurs

Biblioteket ska vara det naturliga och självklara kunskapscentret, där alla människor känner sig välkomna att söka information och be om hjälp. Det digitala biblioteket ska vara tillgängligt och interaktivt och anpassat att användas i exempelvis mobiltelefon. Biblioteket vill inom det fördjupade samarbetet med Boråsregionen och VGR utveckla de digitala tjänsterna, exempelvis möjligheten att boka evenemang eller att få referenssamtal direkt via chatt. Biblioteket kommer att verka för utvecklingen av medarbetarnas IT-kompetens inom ramen för det regionala samarbetet.

2.8 Skolbiblioteken som pedagogisk resurs och läsförmedlare

I Marks kommun är skolbiblioteksverksamheten integrerad i skolans verksamhet och fungerar som en viktig och självklar pedagogisk resurs i undervisningen för att ge stöd till varje elevs kunskapsutveckling. Skolbibliotekarier, pedagoger och rektorer samarbetar kring elevernas lärande, förankrat i läroplan och aktuell forskning.

Arbetet styrs av den centrala skolbiblioteksplanen och varje skola skall genom samarbete med skolläda, pedagog och skolbibliotekarie upprätta lokala handlingsplaner.

Skolbibliotekens lässtimulerande satsningar ingår som en naturlig del av det så kallade kultur i skolan-arbetet, som bedrivs i samverkan mellan kulturutvecklare från kultur- och fritidsförvaltningen och handläggare från barn- och utbildningsförvaltningen. *Kulturpasset* är kulturgarantin i Mark för att alla elever ska få en kulturell upplevelse. Författarbesök ska ingå som en naturlig länk mellan skolbiblioteket och kultur i skolan-arbetet.

2.9 Prioriterade grupper

Biblioteken i Mark ska enligt den nya bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsvariationer bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och stöd för att kunna ta del av information.

Funktionsvariationer kan handla om nedsatt syn-, hörsel och rörelseförmåga men också om olika former av kognitiv funktionsnedsättning. För att nå fram till ett vidgat deltagande i läsupplevelser, information och kultur är det uppsökande arbetssättet viktigt. Här kan biblioteket utveckla samarbetet med andra verksamheter för att nå nya grupper, exempelvis inom ramen för tjänsten Boken kommer. Samverkan över förvaltningsgränserna och mot civilsamhället är ett sätt att nå ut i tillgänglighetsarbetet och hitta till olika förmedlingspartners.

Biblioteken i Mark ska också ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska genom litteratur och programverksamhet. Biblioteket ska även erbjuda litteratur på lättläst svenska.

2.10 Fokus på samverkan och organisation

2.10.1 Skola och folkbibliotek

I Mark finns kombinerade folk- och skolbibliotek samt separata skolbibliotek. Skolbibliotekspersonalen tillhör organisatoriskt kultur- och fritidsförvaltningen, men arbetar på uppdrag av barn- och utbildningsförvaltningen. Gymnasiebiblioteket delar bibliotekskatalogen och olika databaser samt har ett nära lånesamarbete med folkbiblioteken i Mark.

2.10.2 Kulturpasset – kulturgarantin i Mark

I Mark ska det så kallade *Kulturpasset* garantera att alla elever ska få en kulturell upplevelse. Kultur i förskola/skola och skapande skola-arbetet finns i ett nära samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen, vilket också interagerar med skolbibliotekens och bibliotekens kulturarenor.

2.10.3 Bibliotek Mark är en del av folkbiblioteken i Boråsregionen

Tillsammans med Bollebygd, Borås, Herrljunga, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda utgör Mark sedan 1999 Boråsregionens kommunalförbund. Denna unika infrastruktur gör det naturligt med samverkan över kommungränserna i olika utvecklingsfrågor och projekt som berör biblioteksverksamhet och kultur i övrigt.

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund har tagit fram en gemensam kulturplan för 2020–2023. Avseende bibliotek lyfter kommunalförbundet fram tre huvudmål:

- Skapa ett regionalt bibliotekskluster med ett gemensamt medieutbud
- Främja bibliotekens roll i samhällsutvecklingen
- I linje med barnkonventionen arbeta för att vidga deltagandet och medskapandet

Tillsammans arbetar folkbiblioteken i Boråsregionen Sjuhärad med att ta fram handlingsplaner för dessa prioriterade mål. När det gäller arbetet med ett regionalt bibliotekskluster finns långtgående planer på ett gemensamt biblioteksdatasystem inom de närmaste åren. En projektgrupp har skapats vars uppgift blir att utvärdera olika biblioteksdatasystem och få ett gemensamt regelverk på plats.

2.10.4 Bibliotek Mark är också en del av nätverket kring Västra Götalandsregionens bibliotekssamarbete

Detta innebär ett stort utbud av kompetenshöjande utbildningar för all bibliotekspersonal och möjligheter till olika nätverkssamarbeten inom prioriterade områden som exempelvis mångspråk, barnrätt och digital delaktighet.

Kinna 2021-02-02

Torbjörn Stockenborn, enhetschef kultur/fritid

Lars Bilting, bibliotekssamordnare

